Педагогічний музей України
Колекції

Національна академія педагогічних наук України
Педагогічний музей України

Науковий об’єкт
«Колекція стародруків Педагогічного музею України»
(рукописи, стародруки та рідкісні видання 1477-1923 рр.),
що становить національне надбання

Колекція
«Українська дитяча книга 1885 – 1922 рр.»

35000/3024Рк_[Андерсен Г.Х.] Казки Андерсена. – К. – Ляйпціґ: Укр. накладня; Друк. Шарфого у Вецлярі, [1918]. – 47 с. [Сканов. 2014]

КАЗКИ

АНДЕРЗЕНА

1918 р.
Д-3
А-65

КАЗКИ АНДЕРЗЕНА

ІНСТИТУТ МАШИНИ
КН. № 49-301
1961
НДІП
ПЕРЕВІРЕНО
1962 р.
ПЕРЕВІРЕНО
1981 р.
УНДІП
Перевірено
1952 р.

УКРАЇНСЬКА НАКЛАДНЯ
— КИЇВ-ЛЯЙПЦІҐ —

НВ

Друкарня Шарфого у Вецлярі.

КРЕМІНЬ.

Дорогою вояк іде: раз-два! раз-два! На спині в його плечак*), при боці шабля, бо він на війні був і тепер до дому вертає. На зустріч йому шкандибає стара, погана відьма. Долішня губа в неї звисає аж на груди. Вона й каже до вояка: „Добрий вечір! Який у тебе великий плечак і яка гарна шабля! Ти справжній вояк! Хочеш мати багато грошей?“

„А вжеж що хочу!“ — відповідає вояк.

„Бачиш отсе велике дерево? — питає відьма, показуючи на дерево, що росло недалеко. „Воно всередині цілком порожне, дуплаве. Вилізь на верх і спустися дірою в середину. Я тебе мотузом опережу, і як лиш крикнеш, то витягну тебе.

„А що я там робити маю?“ — спитав вояк.

„Набереш собі грошей, скільки схочеш, — відповіла відьма, — як спустишся на саме дно дерева,

*) ранець, торністра, мішок з вояцькими причандалами.

то побачиш ясний хідник, в якім горить триста лямп. З хідника йде троє дверий. Ти їх відчиниш, бо в них торчать клямки. Як увійдеш в першу світлицю, то побачиш на долівці велику скриню; на тій скрині пес сидить з очима, завбільшки чайних чашок*). Ти його не бійся. Я тобі дам синю кратясту запаску, котру ти розстелиш на долівці. Ти скоро підейдеш до собачки, посадиш її на запаску, відчиниш скриню і набереш собі гроший, кільки схочеш. То будуть мідяні гроші. А як тобі срібних треба, то підеш у другу світлицю. Там сидить пес з очима як млинське каміння, але ти його не бійся. Посадиш його на мою запаску і набереш гроший. А як що золота хочеш, то можеш і його дістати, але в третій світлиці. Собака, що там на скрині сидить, має очи як бані**). То дуже люта собака, але тобі і її нема що боятися. Посадиш її на мою запаску, вона тобі нічого не зробить і ти набереш собі стільки золота, скільки душа забажає".

„Гарно! — відповів вояк. — Але чим я тобі заплачу за те, стара відьмо? За дурнож ти мені цього не робиш!"

„А вжеж, що ні!" — відповіла відьма. — Але грошей я від тебе не хочу. Ти мені маєш за те

*) філіжанка.

**) баня, — копула на церкві.

принести з відтам старий кремінь*) котрий там моя бабуся забула.“

„Ну, добре. Давай мотуз!“**) — сказав вояк.

„Ось вона тобі!“ — відповіла відьма. — „А тут і кратяста синя запаска.“

Вояк виліз на дерево, спустився в дуплю і попав у хідник, в котрім горіло кількасот лямп. Відчинив перші двері. Гу-у! На скрині сидить собачка, з очима як чайні чашки і вперто дивиться на його.

„Любе сотворіння!“ — сказав вояк, посадив собачку на запаску і набрав тілько мідяних гроший, скільки влізло в кишеню. Тоді замкнув скриню, посадив знов на неї собаку і пішов у другу світлицу. Тут сиділа собака з очима, як камені млинські. „Ну, чого так дивишся на мене?“ — сказав вояк — „ще тобі чого доброго ці очи геть повилазять!“ — і посадив її на відьмину запаску. Та як побачив так багато срібних гроший, то висипав мідяні і срібними наповнив карман і плечак. І пішов у третю світлицю. Тю! Як погано! В цій світлиці сиділа собака з очима як бані і обертала ними як колесами. „Добрий вечір!“ — сказав вояк, знімаючи шапку, бо такої собаки він ще з роду не бачив. Оглянувши її уважно, взяв, посадив на долівці і відчинив скриню.

---

*) кремінь — кресало, що ним крешуть огонь.

**) шнур, воловід (верівка).

Боже ти мій! Яка сила золота! За них можнаби купити цілий город, всіх олувяних жовнірів, всіх коників і всі забавки на цілому світі! Так багато було цього золота!

Вояк висипав з кишень і з плечака всі срібні гроші і насипав туди, та ще й до чобіт і до шапки золота, так що ледве міг з місця рушитися.

А тоді собаку посадив назад на скриню, замкнув двері і крикнув у гору.

„Тягни мене тепер у верх, стара відьмо!“

„А що кремінь ти забрав?“

„Чорт бери! — крикнув вояк, — бувби забув!“ — і пішов за нею. Відьма витягнула вояка на верх і ось він знов стоїть на дорозі з кишенями, плечаком, чобітьми і шапкою, повною золота.

„Пощо тобі кремінь?“ питає вояк.

„Це не твоє діло!“ — відповідає відьма. — „ти дістав гроші, а тепер давай кремінь!“

„Пусте! Як ти мені не скажеш, пощо тобі його треба, то я тобі шаблею голову відрубаю.“

„Ні, не скажу!“ — відповідає відьма.

Вояк виймив шаблю і відрубав її голову. А тоді завязав золото в за аску, завдав собі на плечі, сховав кремінь в кишені і пішов у місто.

А було це величаве місто! Він зайшов до найкращої гостинниці, взяв найкращу кімнату і

казав собі подати свої любимі страви, бо він тепер був дуже богатий чоловік.

Служба дивувалася, що такий богач ходить у таких старих чоботах, але він на другий день купив собі нові чоботи і новий одяг. І так він перекинувся з бідного вояка в благородного пана а знайомі розказували йому, що в городі єсть годного ваги, розказували про короля і його доньку, гарну королівну.

„А де її можна побачити?“ — спитав вояк.

„Її не можна бачити“,—відповіли йому,—„бо вона живе в великій мідяній палаті, за мурами і за башнями кріпкими. Ніхто, крім короля не заходить до неї, бо її випроруковано, що вона віддасться за простого вояка, а король цього ніяк не хоче.“

„Хотівби я побачити її!“ — подумав собі вояк, але дозволу на побачення, ясна річ, ніяк дістати не міг.

І зажив собі вояк на славу. Їздив часто до театру, бував у королівському саді і помагав бідним. Було це з його боку дуже гарно; він знав, як погано тим, що не мають гроший. І так отсе наш вояк, — богач! Має гарні одяги і чимало знайомих, котрі впевняють його, що він прегарний чоловік, справжній кавалер. І це подобалося йому.

Але тому, що він кожної днини витрачував багато гроший, а нових не прибувало, то врешті лишилося йому лиш два таляри. Він мусів покинути свою розкішну кімнату і перенестися в маленьку комнатку на піддашу. Прийшлося йому самому собі чистити чоботи і латати їх. З приятелів ніхто тепер до його не зяходив, бо мовляв, дуже високо треба було спинатися по сходах.

Був темний вечір. Вояк не мав за що купити собі свічку. І отсе він пригадав собі про кремінь котру він роздобув у дуплі при помочі покійної відьми. Відшукав її і як тілько вдарив оден раз, аж отсе відчинилися двері і перед ним появилася собака з очима як чашки до чаю і спитала: „Чого вам треба, мій пане?“

„Чого мені треба? Добудь мені грошей!“ — відповів вояк і собака щезла. Але за хвилину появилася знов з вузликом талярів у зубах.

Тоді то зрозумів вояк яка прекрасна річ тая кремінь. Як ударите раз — явиться пес, що стереже міди, як два прибіжить той від срібла, а як три, то той що на золотій скрині сидить. Тепер вояк замешкав знову в розкішній комнаті і знову гарно вдягнувся.

Давні приятелі пізнали його і знову полюбили.

І погадав він собі. „Жаль, що не мож побачити царівни. Кажуть, що вона така гарна. — Та що робить, коли вона заєдно перебуває у мідяній палаті!

А мені так хочеться побачити її! Де мій кремінь. Вояк ударив тричі і глянь! — прибіг пес з очима як чайні чашки.

„Хоч тепер ніч, — каже вояк, — та мені хочеться побачити царівну, хоч на оден мент!“

Собака вискочила і ще вояк не вспів оглянутися, як вона вернула з царівною. Царівна сиділа на хребті собаки і спала, та була вона така гарна, що всякий міг повірити, що це була справжня царівна.

Вояк не міг не поцілувати її, так вона йому подобалася.

Поцілував і собака побігла з царівною назад.

А на другий день царівна розказувала своїм батькам, що її снився дивний сон, немов то вона їздила на собаці і вояк цілував її.

„Це на всякий спосіб дивний сон“, — відповіла королева і на другу ніч, одна із старих придворних дам сторожила біля її ліжка, щоб підглянути в чім діло.

Воякови знов захотілося побачити королівну, прибігла собака, взяла її з собою і побігла. При-

дворна дама вбрала високі черевики і побігла за нею. А як побачила, що вони щезли в однім великім домі, то зробила крейдою великий хрест на дверох. Тоді вернула до дому, лягла спати, а собака принесла королівну назад. Але побачивши хрест на дверох, взяла крейду і такі самі хрести поробила на всіх дверох в місті так, що не можна було знати, де живе вояк.

На рано прийшов король, королева, стара двірська дама і всі офіцери, щоби побачити, де в ночи була королівна.

„Тут!“ — гукнув король, запримітивши перші двері, на яких був зроблений хрест.

„Ні, там мій любий мужу!“ — сказала королева побачивши другі двері з хрестом.

„Але там ще оден хрест і ще і ще!“ — заговорили всі нараз, бо куди не глянь скрізь були такіж хрести. І тоді вони зрозуміли, що їх шукання даремне.

Але королева була дуже мудра жінка.

Вона взяла золоті ножиці, порізала ними шматок шовку на кусочки і зшила маленькій мішочок. Насипала туди гречаних круп, привязала королевій до спини і в мішочку прокололо невеличку дірку, щоб крупи сипалися скрізь, куди йтиме її донька.

В ночи прибігла собака, взяла королівну на спину і понесла її до вояка, котрий покохав її, бо йому дуже хотілося оженитися з нею, щоб стати королевичем.

Собака не запримітила, що по її слідах сипалися крупи від палати королівної до цеї гостинниці, в котрій жив вояк. Ранком король і королева довідалися, де була в ночи їх донька, післали туди своїх жовнірів і арештували вояка та вкинули його в тюрму.

І ось сидить наш вояк. Гу! Як там темно і сумно!

І йому сказали: „Завтра тебе повісять!“ Це йому не дуже мило було почути, — тим більше, що він свій кремінь забув у гостинниці. На рано він бачив крізь закратоване вікно, як на площі, на якій його мали тратити, збірався народ. Чув, як били барабани і як проходило військо. Люди бігли на площу; між ними був і шевський челядник зі шкуряним фартухом*) і в ходаках; він біг так скоро, що оден ходак злетів йому з ноги, якраз недалеко від цього тюремного вікна, за яким сидів вояк.

„Ей, ти, шевчику! Чого ти так спішишся!“ — повернувся до його вояк. „Без мене, сяк чи так

*) запаска, передник.

вони нічого не пічнуть. Як ти мені принесеш з тої гостинниці, де я живу кремінь, то я тобі дам таляра. Але спішися!“

Шевчикови дуже хотілося заробити таляра і він прибіг та приніс воякови його кремінь.

А тепер, слухайте, що сталося дальше.

За містом стояла шибениця, а кругом неї військо і сотки тисяч народу. Король і королева сиділи на пишнім пристолі, а проти них судді. Вояк стояв уже на помості. Та коли йому хотіли закинути петлю на шию, він сказав, що згідно з давним звичаєм засудженому на смерть дозволяють висловити останнє бажання, котре і сповнюють звичайно.

А йому так хочеться закурити люльку! Це його остання люлька в життю!

Король не відмовив, вояк узяв кресало і руки, вдарив раз, два, три! І глянь — стоять всі три собаки нараз! І тая з очима як чашки відчаю і тая, як млинське каміння і тая як башні.

„Поможіть мені, бо мене хочуть повісити!“ — крикнув вояк. І тоді кинулися собаки на суддів, вхопили одного за ногу, другого за ніс і підкинули ними так високо в гору, що ті, падаючи, порозбивалися. „Не хочу!“ — кричав король, але най-

більша собака взяла його й королеву і кинула їх високо за другими.

Тоді військо перестрашилося, а цілий народ закричав: „Добрий вояко! Будь нашим королем і женися з королівною!“

Вояк сів у королівську карету, а всі три собаки танцювали і кричали: „Гура!“ Хлопчики били в долоні а військо віддавало йому честь.

Королівна покинула свою мідяну палату і стала королевою, що її дуже подобалося.

Весілля трівало 8 днів, а за столом сиділи також і ті три собаки і дивилися своїми великими очима.

7061
П.-Д. ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ
ІНВ. НН. № 49301

МАТИ.

Мати сиділа біля колиски своєї маленької дитини. Вона була дуже стурбована, бо дитинка хворіла. Лежала бліда, з маленькими, затуленими очима, тяжко й глибоко дишучи. І мати ще жалібнійше дивилася на свою маленьку дитину.

Аж ось хтось нараз постукав у двері і появилася стара бідна жінка, закутана в велику хустку, без котрої її тяжко булоб обійтися, бо на дворі було дуже зимно. Лід і сніг покривали всю землю і дув гострий вітер.

А що бабуся дріжала від зимна, а дитина спала, то мати встала, підійшла до печі і взялася пригрівати юшку. Бабусяж сіла біля колиски і колисала дитину. Мати сіла й собі біля неї на лавку і дивилася на свою бідну дитинку, котра так глибоко віддихала.

„Як думаєш? — спитала вона бабусю. — Чи видужає воно? Правда, Господь Бог не забере його

від мене?“ Бабуся, — а була це сама смерть, загадочно покивала головою. Могло це значити „так“ і „ні.“ І мати спустила очі до долу і сльози покотилися по її обличчю.

Очі її замикалися, бо вона три дні і три ночі не спала і не счулася, коли вснула. Але лиш на мінуточку. А коли прокинулася зі сну, то почула велике зимно. „Що це таке?“ спитала, розглядаючися кругом. Але бабусі не було вже в хаті і дитини теж не було, бо бабуся забрала її з собою. Тільки в углу шипів і тикав старий годинник. Нараз важкий тягарок захитався і — бумс! — полетів на долівку. І годинник став.

Бідна мати вибігла на подвірря і стала кликати своєї дитини.

На дворі, в сніжку, стояла якась жінка, в довгому, чорному вбранню і казала: „В твоїй хаті була смерть. Я бачила, як вона вийшла з твоєю маленькою дитиною; вона летить скорше від вітру і ніколи не віддає цього, що раз возьме.“

„Скажи мені тільки, в якім напрямку вона пішла, — просила мати. — Скажи, а я вже її надогоню!“

„Я тобі скажу, — відповіла жінка в чорному вбранню, — але перше мусиш ти мені проспівати всі оті пісні, які ті співала над колискою своєї

дитини. Люблю я їх і я їх колись чула. Я—Ніч—і я бачила ті сльози, які ті співаючи проливала.“

„Я тобі їх усі, усі до одної проспіваю, — просилася мати, — тільки ти не затримуй мене, щоби я могла її дігнати і відібрати свою дитину.“

Але Ніч була німа й тиха, хоч мати ламала свої руки, співаючи й плачучи. І проспівала вона чимало пісень, а слізь ще більше пролила. І тоді сказала Ніч: „Іди на-право в ліс, туди пішла смерть з твоєю дитиною.“

І мати пішла. Глибоко в лісі опинилася на роздорожу і не знала, куди їй дальше йти.

Тут стояв корч тернини без листя і без цвіту. Це було зимою і тому ледяні бурульки висіли на його шлячках.

„Чи не бачив ти тут, корчику, смерти з моєю дитинкою?“

„Бачив, — відповів терновий корчик, — але я тобі не скажу, куди вона пішла, поки ти не загрієш мене біля свого лона. Мені страх як зимно, диви, я стаю весь як з леду!“

І мати притулила терновий корчик до свойого лона так кріпко-кріпко, що він зівсім розтаяв. Але колючки повпивалися в її груди, так що кров капала з них великими краплями. І корчик покрився ввесь свіжими, зеленими листками в тую

студену ніч, так йому тепло було біля серця безталанної мами,—і він показав їй, куди пішла смерть.

І прийшла вона до великого озера, на котрім не було ні корабля, ні лодки. Ані воно не замерзло настільки, щоб можна було перейти по леду, ані не було в ньому такого броду, щоб можна було його перебрести, — а всеж таки їй треба було дістатися на другий беріг, щоб відшукати свою дитину. І припала мати до води, щоби випити воду з озера, хоч воно й неможливо для чоловіка. Але засумована мати гадала собі, що станеться чудо.

„Ні! — відповіло море, — з того нічо не вийде. Знаєш що? Я дуже люблю перли, а твої очи кращі всіх перел на світі. Дай мені їх, а я тебе перенесу до великої теплиці, де жиє смерть і ростуть цвіти й дерева, а кожня з тих квіток і кожне з тих дерев це людське життя.

„О, я все віддам, щоб тільки назад дістати свою дитину“, відповіла заплакана мати. І вона ще гірше плакала і очи її повилітали з голови й перемінилися на дні озера в перли.

І знялася хвиля і перенесла матір на другий беріг, де стояв великий зачарований дім. Годі було сказати, чи це гора, покрита лісом, чи будинок.

А мати не бачила його, бо вона виплакала свої очи.

„Чи єсть тут Смерть, що забрала мою дитину?“ — спитала вона.

„Ні, її нема. Вона ще не вернула“, — відповіла стара жінка, що пильнувала квіток і дерев у теплиці Смерти. „Але як ти це туди попала і хто тобі поміг зайти сюди?“

„Бог мені поміг“, — відповіла мати „Він милосердний, будь же й ти милосердна для мене! Скажи, де моя дитинка?“

„Не знаю, а ти не можеш бачити, бо не маєш очий Багато цвітів і дерев зівяло останньої ночі, незабаром надійде Смерть і пересадить їх. Ти мабудь знаєш, що кожний чоловік має своє дерево, або свою квітку життя. Вони такі як і другі, тільки серце в них бється. Діточі серця теж бються. Послухай, може пізнаш биття серця своєї дитини. Але що ти мені даш, коли я тобі пораджу, що тобі дальше робити?“

„Нічого я тобі не дам, бо нічого не маю, — відповіла мати, — але я готова піти для тебе хочби на край світа!“

„Там тобі нема ніякого діла, — каже бабуся, — але дай мені своє прегарне чорне волосся, бо воно мені дуже подобалося. А я тобі дам своє сиве!“

„Дуже радо!“ — відповіла мати, віддала своє чорне волосся, а дістала від бабусі біле як сніг.

Тоді обі пішли в велику теплицю, де цвіти й дерева росли на переміну. Цвіли тут під скляними банями ніжні гіяцинти і великі рожі. Росли тут водні лелії, одні свіжі, а деякі привялі. Водорости пообвивали їх, а чорні раки попричіпалися до них. Тут стояли величаві плятани, дуби й пальми, там пахучі квітки. Кожний цвіт і кожне дерево мало своє імя — кожня ростина уявляла собою людське життя. Люди ще жили, одні в Китаю, другі в Ґренляндії, розкинені по всьому світу. Були тут великі дерева в маленьких глечиках, їм було тісно і здавалося, що глечик ось ось лусне й розлетиться; булиж і малесенькі, слабесенькі квітоньки, в товстому чорноземі, обтулені мохом. Їх пильно доглядали й підливали що дня.

Зажурена мати нахилялася над кожний із маленьких цвіточків, вона прислухувалася до кожнього з них і поміж міліонами бючих сердець, пізнала серце своєї дитини.

„Ось воно!“ — крикнула врадувана й простягла свою руку в напрямі того цвітка, що клонив свою головку до долу, як хорий.

„Не дотикайся його!“ — крикнула бабуся. „Стань собі туг і дожидай Смерти, я її сподіюся кожної хвилини, і не дай її зірвати цеї квітки, скажи, що як вона її зірве, так ти позриваєш дру-

гі. Тоді вона настрашиться, бо вона відповідь має здати перед Богом і ні одна квітка не може бути зірвана без його рішення.“

Нараз повіяло зимним вітром і сліпа мати почула, що прийшла Смерть.

„Як ти тут знайшла дорогу?“ — спитала вона. І як це ти прийшла тут скорше від мене?“

„Я мати“, — відповіла вона.

І Смерть витягнула руку за маленькою, ніжною квіткою. Але мати тримала свої руки над нею, не доторкаючись її. І тоді Смерть подула на її руки і мати почула на них холод зимніший від найзимнійшого морозу і її руки опустилися безсильно.

„Проти моєї волі нічого ти не зробиш“, — сказала Смерть.

„Але Бог може зробити“, — відповіла мати.

„Я сповняю тільки волю Божу“,—каже Смерть. „Я його огородниця. Я беру всі Його цвіти й ростини й пересаджую їх у великий райський ад, в невідому землю. Але що там діється з ними того я тобі не можу сказати.“

„Віддай мені назад мою дитину!“ — сказала мати, плачучи й благаючи її.

Нараз вхопила дві що найкращі квітки і крикнула: „Я їх зорву бо я в розпуці!“

„Не рушай їх!“ — відповіла Смерть.

„Ти називаєш себе безталанною і такоюж безталанною хочеш зробити другу матір!“

„Другу матір?“ — повторила сліпа, випускаючи з рук обі квітки.

„Ось твої очі!“ — промовила Смерть, „я їх дістала з озера, вони так ярко сіяють, я не знала що це твої очи. Возьми їх, вони ще кращі тепер, ніж були перше! Глянь в отсю глибоку крин цю. Я тобі скажу імена тих цвітів, що ти їх хотіла зірвати і ти побачиш їх долю, ціле їх будуче життя. Побачиш, що ти хотіла знищити!“

І вона глянула в криничку. І любо було побачити їй, як одно життя було благодатне для всіх людий, як воно кругом себе ширило щастя і радість. І побачила вона друге життя. Це була журба, горе й нещастя.

„Всьо в Божій волі!“ — сказала Смерть.

„Котра з тих двох квіток, квітка щастя, а котра квітка горя?“ — спитала мати.

„Цього я тобі не скажу“ — відповіла Смерть, але знай, що одна з них, це квітка твоєї дитини, це доля її, доля котру ти побачила в криниці.

Мати крикнула в трівозі:

„Котра з тих квіток, квітка моєї дитини? Скажи мені! Визволи невинну дитинку! Спаси її від

нещастя! Віднеси, віднеси краще в царство Боже! Забудь про мої сльози, забудь про благання, про все, що я зробила!“

„Не розумію тебе“,—відповіла Смерть.—„Хочеш щоб я тобі віддала дитину, чи щоб я її віднесла в невідоме.“

Безталанна мати заламила руки, впала на коліна і стала молитися до Господа Бога: „Не слухай мене, коли я прошу чогось, не згідного з Твоєю волею, бо воля Твоя свята!“

І вона склонила голову свою на груди.

А Смерть пішла з її дитиною в невідому країну.

КОРОЛІВНА.

Був раз такий королевич, що хотів оженитися з королівною, але то із справжньою королівною. І отсе обїхав він мало що не цілий світ, а королівної не знайшов. Королівних було чимало, але він ніяк не міг впевнитися, котра з них справжня королівна.

Так він і вернув з тим, з чим і поїхав.

Одного вечора зірвалася страшенна буря. Блискавки сліпили очи, громи били, дощ лляв, як із ведра!

Щось страшного!

Втім, — хтось застукав до брами і старий король пішов відчинити.

Коло брами стояла королівна, але Божи Ти мій! — якже вона виглядала!

Вода стікала по її волоссю і по одежі, черевики заболочені, самаж вона перемокла до шпікукости. А все таки впевняла вона, що вона справжня королівна.

„Це ми вже самі дізнаємося!“ — подумала собі стара королева. Але вона нічого не сказала, тільки пішла в спальню і поклала гороховиння на спід ліжка, а на це поклала двайцять матераців, а на них двайцять пухових перин.

На цій постелі переночувала королівна.

На рано питають її як вона спала. „О, дуже погано!“, відповіла королівна. „Я цілу ніч і очий не примкнула! Бог знає що там було в ліжку. Я лежала на чімсь твердім, так що тіло моє геть почорніло. Це страшно!“

Тоді пізнали, що була це справжня королівна, бо вона крізь двайцять перин почула гороховиння, а це почути може лиш королівна.

Королевич оженився з нею, бо він був певний, що це справжня королівна, а гороховиння віддали до музею, де воно певно й до нині є, коли його хто не вкрав.

ДІВЧИНКА З СІРНИКАМИ.

Було дуже зимно, і дуже темно і падав сніг. Був це останній вечір старого року. Вулицею міста йшла маленька, бідна дівчина без хустини і без чобіт. Як вона виходила з хати то в неї були ходаки, але такі великі, що вона їх по дорозі погубила, як уступалася з дороги перед двома повозами, що їхали скоро, так дуже скоро!

Одного ходака годі було знайти, а другий підняв якийсь хлопець і побіг з ним геть: він гадав, що зробить з нього колиску, коли у його будуть діти.

Дівчинка пішла боса і її ніжки почервоніли й посиніли від зимна. В старенький запасці несла багато сірників, і вязочку їх тримала в руці. Але за цілий день ніхто в неї нічого не купив і ніхто їй нічого не подарував.

Дріжучи від холоду й від голоду ішла нещаслива дитина.

Снігові платки покрили її довге, ясне волосся, що гарними жмутками спускалося на шию, але вона й не думала об тім.

У всіх вікнах світилося світло і пахло смаженою гускою. Була це ніч перед Новим Роком! Так! Об тім вона й гадала.

В однім кутку, між двома домами, з котрих оден виступав трохи, сіла вона, підібгала ноженята під себе і мерзла. Мерзла, а вертати до дому боялася, бо не продала сірничків і не заробила гроший.

Батько побивби її мабуть а дома в них теж зимно, бо їх хата покрита стріхою, крізь котру вітер немилосерно свище, хоч усі більші діри й позатулювані соломою та лахами. Її маленькі ручки скостеніли від зимна. Оден сірничок може її огріти; треба тільки добути його і запалити об стіну.

Добула і — що за блиск, що за жар! Вона стала розгрівати свої ручки і їй здавалося, що вона сидить біля великої залізної печі з полірованими мідяними ногами і з мідяною покришкою. Огонь горів так ярко і гр'в так тепло! Дівчинка протягнула ноги, щоб і їх погріти, коли нараз, піч щезла — і в її руках остався лиш недопалений сірник.

Запалила другий. Горів і освічував стіну, котра зробилася прозрачною, так що дівчинка бачила, що робилося в середині.

Там стояв стіл накритий білою скатерткою. На ньому стояло порцелянове начиння. Пахло жареною гускою, начиненою яблоками й сушеними сливками. А що найгарніше: гуска зіскочила з півмиска і з ножем і вилками в грудях ішла до дівчинки.

Та і цей сірник погас і лишилася лиш груба, вогка і зимна стіна.

Дівчинка засвітила ще оден сірничок.

І отсе сидить вона коло прегарної ялинки. Була вона ще більше і ще гарнійше прибрана ніж та, яку вона бачила крізь скляні двері в богатого купця. Тисячі свічок горіли на зелених шлячках і блискучі забавки дивилися в-ніз. Дівчинка простягнула руку і — сірник згас.

Різдвяні свічочки підносяться все вище й вище і перемінюються в небе ні звізди. Одна з них котиться в низ і творить довгий огнений хвіст.

Тепер хтось вмирає, погадала собі маленька дівчинка, бо її бабуся, одинока людина, котра любила її, і котра вже умерла, казала їй колись, що коли паде зоря з неба, то людська душа знімається до Бога.

Вона знов запалила сірник і перед нею явилася її бабуся, така ясна і така любяча.

„Бабусю!“ — кликнула дівчинка. „Ах, возьми мене з собою! Я знаю, ти зникнеш, коли згасне сірник. Зникнеш як зникла тепла піч і печена гуска і велика, гарна ялинка.

І вона запалила цілу коробку сірничків, бо її конче хотілося затримати як найдовше бабусю.

І сірнички світилися так ясно, що було видно, мов у днину.

Бабуся ніколи не була така гарна як тоді. Вона взяла маленьку дівчинку на руки і полетіла з нею так високо, так високо, що там не було вже ні холоду, ні голоду, ні страху — полетіла до Бога!

А на рано в кутку, сиділа притулена до зимної стіни бідна дівчинка з червоним личком і усмішкою, яка на її устах завмерла в останню ніч старого року.

Новорічне сонце зійшло над маленькою небіжкою. Вона сиділа з сірничками, з котрих одна коробка згоріла.

„Вона хотіла загрітися“, — казалі перехожі.

Та ніхто не знав які дива бачила вона в ту ніч, коли стрінулася із своєю бабусею.

НАЙКРАЩА РОЖА В СВІТІ.

Була раз королева В її городі цвили найкращі цвіти з цілого світа. Але вона найбільше любила рожі. Мала їх усі відміни, від дикої, котрої зелені листки пахнуть як яблока до прованської. Росли вони здовж замкового муру, вилися кругом стовпів і віконних рам, вдиралися до хідників і снувалися попід стелю у всіх салях; а кожня мала иньший запах, иньшу форму й барву.

Але в палаті було сумно й трівожно; королева лежала недужа а лікарі казали, що вона мусить вмерти.

„А всеж таки її можнаби вратувати“, сказав наймудрійший із них. „Принесіть їй найгарнійшу розу в світі, тую, що єсть виразом найвисшої і найчистійшої любови, най побачить її, заки замкне повіки і — вона не вмре!“

І приходили молоді й старі з усіх сторін і приносили їй найгарнійші рожі зі своїх огородів, але тої, що треба було, не було поміж ними.

З огороду любови треба було тую рожу принести, але ніхто не знав, котра це саме рожа найвисшої і начистійшої любови.

Поети співали про найгарнійші рожі в світі і кожний називав свою. І розходилася вість про це широко по цілому краю, доходила до кожнього серця, що билося в любови, і до кожнього стану й до кожного віку.

„Ніхто не назвав тої що треба,“ — сказав мудрець. „Ніхто не вказав місця, на якому вона в своїй повній красі виростає. Не єсть це рожі з домовини Ромеа й Джулії, ані з Вальбурґа гробу, хоч вони на віки пахнутимуть у пісни; не єсть це рожі, що виростають з кервавих списів Вінкельріда, з тої крови, що як святощ полилась з грудий героїв, котрі померли за вітчину, хоч нема солодшої смерти і нема червонійшої рожі, як тая, що цвите з такої крови. І не єсть це маґічна рожа знання, тая чарівна квітка, яку плекає учений довгі літа в безсонних ночах, в самотній кімнаті, жертвуючи для неї своє свіже життя.“

„Я знаю, де вона цвите“, сказала одна щаслива мати що прийшла зі своєю гарною дитинкою до ложа хорої королевої. „Я знаю, де можна знайти найкращу рожу в світі! Рожа що єсть виразом найвисшої і найчистійшої любови, вицвітає на устах моєї солодкої дитини, коли воно, покріплене

сном, відчиняє свої очи і усміхається до мене повне любови!“

„Це гарна рожа, але єсть ще гарнійша“, сказав мудрець.

„Так, багато краща!“ — сказала одна з жінок. „Я бачила її. Нема висшої і святійшої рожі в світі. Але вона бліда, як листки гербатяної рожі я бачила її на устах королевої; вона зложила свою королівську корону і сама носила в довгих, трівожних ночах свою хору дитину. Плакала, цілувала її і молилася до Бога, за свою дитину, так як тільки мати в трівожний час вміє молитися за свою дитину!“

„Свята і дивна така біла рожа смутку, але все таки це не тая рожа, що треба!“

„Ні, найкращу рожу бачив я перед пристолом Божим“, сказав побожний, старий епископ. „Вона сіяла як обличчя ангела. Молоді дівчата приступали до Господнього стола, відновляли союз хреста і тоді цвіли й линяли рожі на їх свіжих устах; одна молода дівчина стояла там; вона дивилася повна чистоти й любови, цілою силою своєї душі на Бога; це був вираз найчистійшої і найвищої любови!“

„Нехай вона буде благословена!“ сказав мудрець, „але все таки ніхто з вас не назвав ще найкращої рожі в світі.“

І тоді увійшов до кімнати, малий син королевої; сльози блищали на його очах і на устах у його; він тримав у руках велику відчинену книгу, оправлену в аксамит, з великими срібними запінками.

„Мамо!“ — сказав малий, „о послухай, що я вичитав у книзі!“ Дитина сіла на ліжку і читала з книжки про того, що вмер на хресті, щоб спасти людий, навіть тих, що ще ненародилися були —

„Більшої любови нема!“

І зачервонилися уста королевої, заблистіли її очи, бо вона побачила, що зі сторінок книги піднялась найгарнійша рожа, образ цеї рожі, що зацвила з крови Христа на дереву хрестному.

„Бачу її!“ — сказала королева. „Ніколи не вмірає той, що побачив отсю рожу, найкращу рожу в світі!“

35000/3024 Рк
...ський
...й музей
...фонд №

ЗМІСТ.

стор.

Кремінь 7

Мати 21

Королівна 33

Дівчинка з сірниками 37

Найкраща рожа в світі 43

4. 1 крб.
1924 р
№885/12

УКРАЇНСЬКА НАКЛАДНЯ КИЇВ — ЛЯЙПЦІҐ
ГОЛОВНІ СКЛАДИ:

Українська Накладня
с. з о. п.
BERLIN W 62
Kurfürstenstr. 83

Книгарня Науковсго
Тов. ім. Шевченка
у ЛЬВОВІ
Ринок 10

Книгарня Українського
Народнього Союза
30. E. 7 th St.
NEW-YORK (U. S. A.)

Ukrainska Knyharnia
i Nakladnia
850 Main Str.
Winnipeg Man. (Canada)

Галицька Накладня
Якова Оренштайна
в КОЛОМИЇ
(Галичина)